

رابطه حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی و انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی

کرامت سالاری^۱، رخساره بادامی^۲

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۰/۲۷

تاریخ پذیرش: ۹۳/۱/۸

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی و انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی است. این پژوهش از نوع همبستگی است و به روش پیمایشی انجام گرفته است. نمونه آماری این پژوهش را ۲۹۶ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر پایه‌های دوم و سوم مقطع متوسطه شهرستان عنبرآباد تشکیل می‌دادند. برای اندازه‌گیری داده‌ها از دو پرسش‌نامه استفاده شد؛ پرسش‌نامه مقیاس رفتار بین‌فردی پلیتر و همکاران، برای سنجش حمایت اجتماعی مربی، و پرسش‌نامه ورزش‌گرایی گیل و دیتر، برای سنجش انگیزش پیشرفت، که روایی صوری و پایایی هر دو پرسش‌نامه در ایران تأیید شده است. یافته‌ها نشان داد که بین حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی و انگیزش پیشرفت ورزشی دانش‌آموزان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین مؤلفه‌های حمایت اجتماعی، یعنی استقلال، شایستگی و حمایت ارتباطی، پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری در تعیین انگیزش پیشرفت ورزشی بودند.

کلید واژه‌ها: حمایت اجتماعی مربی، انگیزش پیشرفت، فعالیت بدنی

The relationship between Social Support from Physical Education Teachers and Students' Achievement Motivation in Sport Activities

Keramat Salari, Rokhsareh badami

Abstract

This study aims to investigate the relationship between social support from physical education teachers and students' achievement motivation in sports. The study is correlation and survey one. Sample is formed from 296 male and female students of senior high school in Anbarabad County. Two questionnaire was used to measure data: Interpersonal Behavior Scale of Pelletier et al. to measure social support from coach, and sport orientation questionnaire of Gill and Deteer to measure achievement motivation, which validity and reliability of both has been confirmed in Iran. The findings show that there is significant and positive relationship between social support from physical education teachers and students' achievement motivation. Social support i.e. independence, competency, and relational support are also significant predictors to determine sport achievement motivation.

Keywords: Social Support from Coach, Achievement Motivation, Physical Activity.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی ورزش دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان

۲. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان (نویسنده مسئول)

Email:rokhsareh.badami@gmail.com

مقدمه

درس ورزش یا تربیت‌بدنی جزء لاینفک برنامه‌دستی مدارس کشور است، به‌گونه‌ای که در برنامه هر سال دانش‌آموزان جایگاهی را به خود اختصاص داده است (کارگرفرد، نادریان، ۱۳۸۵). اهمیت این درس زمانی آشکارتر می‌شود که بدانیم زنگ تربیت‌بدنی می‌تواند موقعیتی برای آموزش مهارت‌های حرکتی، افزایش سازگاری روان‌شناختی، و سلامت عمومی باشد (برزگری، مهدی‌وند و ضامنی، ۱۳۹۰). اما متأسفانه این درس جایگاه اصلی خود را در آموزش و پرورش به‌دست نیاورده است (اصلاخوانی، فتحی‌اجارگاه، و قلعه‌نوعی، ۱۳۸۱، ص ۱۶). بدون شک، یکی از دلایل این امر به معلمان مربوط می‌شود. معلمان، خانواده، همسالان، رادیو و تلویزیون بر مشارکت در فعالیت‌های ورزشی تأثیر می‌گذارند (وحید، عربی و پارسامهر، ۱۳۸۵، ص ۵۴). در نظریهٔ خودمختاری^۱ دسی و رایان^۲ (به‌نقل از برگ و همکاران^۳، ۲۰۱۳) تأکید شده است که رفتار معلمان بر رفتار و نگرش دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد؛ براساس این نظریه، یک معلم می‌تواند از طریق حمایت یا مخالفت با نیازهای روان‌شناختی پایهٔ دانش‌آموزان، یعنی نیاز به استقلال، شایستگی و ارتباط، بر نوع انگیزش دانش‌آموز تأثیر بگذارد. حمایت مربی از استقلال، لذت و زنده‌دلی بیشتری را در دانش‌آموزان به‌وجود می‌آورد. حمایت از شایستگی باعث انرژی و عملکرد حرکتی بهتر می‌شود و در نهایت، حمایت ارتباطی‌ای که به تعامل کمی (میزان ارتباط) و کیفی (چگونگی ارتباط) ارتباط بین معلم و دانش‌آموز مربوط شود باعث دلگرمی بیشتر دانش‌آموزان خواهد شد (برگ و همکاران، ۲۰۱۳، ص ۶۵۰).

شن، سان و راکوینا^۴ (۲۰۱۰، ص ۴۱۷) در پژوهشی نشان دادند که کمبود حمایت اجتماعی معلمان عامل تعیین‌کننده‌ای در بی‌انگیزگی دانش‌آموزان در انجام فعالیت‌بدنی است. مازیاری، کاشف، امیری و عراقی (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان "بی‌انگیزگی دانش‌آموزان در فعالیت‌های تربیت‌بدنی و حمایت اجتماعی دبیران" نشان دادند که بی‌انگیزگی رابطهٔ منفی و معناداری با حمایت اجتماعی دارد. تومانیس^۵ (۲۰۰۴) نیز در پژوهشی نشان داد که حمایت اجتماعی معلمان تربیت‌بدنی با ارضای نیازهای روان‌شناختی پایهٔ دانش‌آموزان ارتباط دارد و ارضای این نیازها، به‌نوبهٔ خود، بر انگیزش مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های بدنی تأثیر می‌گذارد.

با توجه به اینکه بر اساس شواهد، حمایت اجتماعی مربی با ارضای نیازهای روان‌شناختی پایهٔ دانش‌آموزان و ارضای نیازهای روان‌شناختی پایه با انگیزش مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت بدنی ارتباط دارد (تومانیس، ۲۰۰۴)، شاید حمایت اجتماعی مربیان ورزش با انگیزش پیشرفت ورزشی دانش‌آموزان نیز مرتبط باشد؛ چراکه انگیزش سازوکار درونی و محرک بیرونی است که رفتار را برمی‌انگیزد و به آن جهت می‌دهد.

بحث انگیزش در ورزش بیشتر به انگیزش پیشرفت اختصاص دارد که به‌صورت رقابت‌جویی جلوه می‌کند. انگیزش پیشرفت عبارت است از نیاز به تسلط‌یافتن در کارهای سخت، دستیابی به کمال و بهتر از دیگران عمل کردن (واعظ‌موسوی و مسیبی، ۱۳۹۰، ص ۱۵۱). طی سال‌های گذشته، چهار نظریه برای توضیح انگیزش پیشرفت شکل گرفته است. این نظریه‌ها عبارت‌اند از نظریهٔ نیاز پیشرفت، نظریهٔ اسناد، نظریهٔ هدف پیشرفت و نظریهٔ انگیزش شایستگی (واعظ-

1. Self-Determination Theory (SDT)
2. Deci & Ryan
3. Berghe et al.

4. Shen, Sun, & Rukavina
5. Toumanis

اساس آن ورزشکاران هدف‌هایی را در طول رقابت برمی‌گزینند و برای دستیابی به آن تلاش می‌کنند (جمشیدی و همکاران، ۱۳۹۱، ص. ۳۹). رقابت‌جویی اشاره به لذتی دارد که فرد از رقابت می‌برد. پیروزی-گرایی اهمیتی است که فرد برای برنده‌شدن قائل است. افراد پیروزی‌خواه، عملکرد خود را با دیگران مقایسه می‌کنند و درنهایت هدف‌گرایی اهمیتی است که فرد برای اهداف شخصی قائل است. افراد هدف-گرا بر اهداف شخصی در ورزش تمرکز دارند و موفقیت را نسبت به خودشان ارزیابی می‌کنند. به-عبارت دیگر، آن‌ها با خودشان رقابت می‌کنند (بهرام و همکاران، ۱۳۸۲).

با توجه به مطالب مذکور، به نظر می‌رسد مطالعه رابطه حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی با انگیزش پیشرفت ورزشی دانش‌آموزان واجد ارزش پژوهش باشد. بنابراین، پژوهش حاضر برای پاسخ‌گویی به این سؤالات طراحی شده است: آیا حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی با انگیزش پیشرفت ورزشی دانش‌آموزان ارتباط دارد؟ و آیا می‌توان با توجه به حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی، انگیزش پیشرفت ورزشی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرد.

روش پژوهش

بر اساس هدف اصلی این پژوهش، یعنی مطالعه رابطه حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی و انگیزش پیشرفت ورزشی دانش‌آموزان، پژوهش حاضر از نوع همبستگی و روش آن پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر پایه‌های دوم و سوم مقطع متوسطه شهرستان عنبرآباد در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ تشکیل می‌دادند، که تعداد آنها ۱۲۷۳ نفر (۶۶۰ پسر و ۶۱۳ دختر) بودند. با استفاده از فرمول کوکران، تعداد افراد نمونه ۲۹۶ نفر (۱۴۳ دختر و ۱۵۳ پسر) برآورد شد. این تعداد، به‌صورت تصادفی خوشه‌ای طبقه‌ای انتخاب شدند.

موسوی، حجتی، سلطانی، اسماعیلی و راهداریگ، ۱۳۹۲، ص. ۹۳). بر اساس نظریه هدف پیشرفت، سه-عامل در تعیین انگیزش دخیل‌اند؛ اهداف پیشرفت، توانایی ادراک‌شده و رفتار پیشرفت. از این‌رو، بر اساس نظریه اهداف پیشرفت، برای درک انگیزش فرد، باید دریافت که معنای موفقیت و شکست برای فرد چیست و بهترین راه انجام این کار بررسی اهداف پیشرفت فرد و چگونگی تلقی فرد از شایستگی، عزت نفس یا توانایی ادراک‌شده است (واعظ‌موسوی و همکاران، ۱۳۹۲، ص. ۹۸). به عبارت دیگر، «جهت-گیری هدفی ورزشکار نشان‌دهنده نحوه ارزیابی فرد از توانایی خود است؛ از این‌رو، افراد وظیفه‌گرا با تلاش و تسلط بر مهارت و افراد خودگرا با مقایسه اجتماعی احساس توانایی می‌کنند. بر همین سیاق، تفاوت در رفتار ممکن است ناشی از کم یا زیادبودن انگیزه نباشد، بلکه امکان دارد حاکی از تفاوت در ادراک توانایی و برداشت افراد از هدف پیشرفت باشد. به-عبارت دیگر، باید دید پیشرفت یا موفقیت از نظر آن‌ها چیست و آنها دستیابی به چه نوع هدفی را پیشرفت یا موفقیت تلقی می‌کنند» (واعظ‌موسوی و مسیبی، ۱۳۹۰، ص. ۱۵۶).

بیشتر پژوهش‌های در زمینه انگیزش پیشرفت مربوط به گیل می‌باشد (ملکی، محمدزاده، سیدعامری و زمانی‌ثانی، ۱۳۹۰، ص. ۷۵). گیل و همکارانش (۱۹۸۸) بر مبنای نظریه هدف پیشرفت، پرسش‌نامه-ای را برای سنجش انگیزش پیشرفت ورزشی طراحی کردند (به نقل از جمشیدی، عرب‌عامری، علیزاده و سلیمانان، ۱۳۹۱، ص. ۳۹). آنها انگیزش پیشرفت در ورزش و رقابت را ورزش‌گرایی (جهت‌گیری ورزشی) نامیدند و اشاره کردند که ورزش‌گرایی یا انگیزش پیشرفت ورزشی دارای سه خرده‌مقیاس رقابت‌جویی، پیروزی‌گرایی و هدف‌گرایی است (بهرام، شفیع‌زاده، خلجی و صنعتکاران، ۱۳۸۲). ورزش‌گرایی را میل به مسابقه یا تمایل به پیروزی تعریف کرده‌اند، که بر

روش جمع‌آوری اطلاعات

برای جمع‌آوری اطلاعات پاسخ‌های ارائه‌شده به پرسش‌نامه‌های پژوهش جمع‌آوری شد. در این پژوهش، از دو پرسش‌نامه مقیاس رفتار بین‌فردی^۱ پلیر، بیادری، شارپ و اوتیس^۲ (۲۰۰۸) و پرسش‌نامه ورزش‌گرایی^۳ گیل و دیتتر^۴ (۱۹۸۸) استفاده شده است. از پرسش‌نامه رفتار بین فردی پلیر و همکاران (۲۰۰۸) برای سنجش حمایت اجتماعی استفاده شد، که دارای ۱۲ سؤال و ۳ مؤلفه حمایت از استقلال، حمایت از شایستگی و حمایت ارتباطی است و در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (هیچ‌وقت=۱، به‌ندرت=۲، گاهی‌اوقات=۳، اکثر اوقات=۴ و همیشه=۵) تنظیم شده است. مازیزی گزارش کرده است که روایی صوری این پرسش‌نامه را اساتید مدیریت ورزشی تأیید کرده‌اند و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۸ برای آن به دست آمده است (مازیاری، ۱۳۹۱). همچنین کاشف، مازیزی و امیری (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای ضریب آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس‌های حمایت از استقلال، حمایت از شایستگی و حمایت ارتباطی را به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۷۷ و ۰/۷۳ به دست آوردند (کاشف، مازیزی، امیری، ۲۰۱۲، ص. ۴۲۸). در این مطالعه ضریب آلفای کرونباخ برای حمایت از استقلال، حمایت از شایستگی و حمایت ارتباطی به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۷۹ و ۰/۸۱ به دست آمد. از پرسش‌نامه ورزش‌گرایی گیل و دیتتر (۱۹۸۸) برای سنجش انگیزش پیشرفت استفاده شد، که مشتمل بر ۲۵ سؤال و سه زیرمقیاس رقابت‌جویی، پیروزی‌گرایی و هدف‌گرایی است (بهرام و همکاران، ۱۳۸۲) و در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت تنظیم شده است. ۱۳ سؤال برای سنجش مؤلفه رقابت‌جویی، شش سؤال

برای سنجش مؤلفه پیروزی‌گرایی و شش سؤال برای سنجش مؤلفه هدف‌گرایی در نظر گرفته شده است. روایی و پایایی این پرسش‌نامه را بهرام و همکاران (۱۳۸۲) تأیید کرده‌اند. در این مطالعه روایی سازه پرسش‌نامه از طریق تحلیل عاملی تأییدی، ثبات درونی از راه ضریب آلفای کرونباخ و ثبات زمانی از طریق آزمون - آزمون مجدد تأیید شده است. نتایج پایایی زمانی به صورت ۰/۹۰ برای ورزش‌گرایی، ۰/۹۳ برای رقابت‌جویی، ۰/۷۶ برای پیروزی‌گرایی و ۰/۶۳ برای هدف‌گرایی به دست آمده است. همچنین مقدار آلفای کرونباخ برای تعیین ثبات درونی برابر با ۰/۸۹ برای ورزش‌گرایی، ۰/۸۶ برای رقابت‌جویی، ۰/۷۴ برای پیروزی‌گرایی و ۰/۶۱ برای هدف‌گرایی گزارش شده است (بهرام و همکاران، ۱۳۸۲). در این مطالعه، ضریب آلفای کرونباخ برای ورزش‌گرایی، رقابت‌جویی، پیروزی‌گرایی، و هدف‌گرایی به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۷۹، ۰/۶۹ و ۰/۷۱ به دست آمد.

روش‌های آماری

از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) برای رسم جداول، پس از اطمینان از طبیعی بودن توزیع داده‌ها، از ضریب همبستگی پیرسون برای پی بردن به روابط بین متغیرها، و از رگرسیون چندمتغیره برای پیش‌بینی متغیر ملاک استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس^۵ نسخه ۱۶ تحلیل شدند.

یافته‌ها

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

1. Interpersonal Behavior Scale (IBS)
2. Pelletier, Beaudry, Sharp, & Otis
3. Sport Orientation Questionnaire (SOQ)
4. Gill & Deteer

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار حمایت اجتماعی و ابعاد آن

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار
استقلال	پسر	۱۵۳	۱۴/۱۴	۳/۴۵
	دختر	۱۴۳	۱۰/۳۴	۲/۵۹
شایستگی	پسر	۱۵۳	۷۷/۱۲	۲۲/۳
	دختر	۱۴۳	۱۱/۰۲	۲/۷۸
ارتباطی	پسر	۱۵۳	۱۱/۴۵	۳۱/۳
	دختر	۱۴۳	۱۴/۲۴	۴/۰۹
حمایت اجتماعی کل	پسر	۱۵۳	۳۶/۳۷	۲۶/۶
	دختر	۱۴۳	۳۲/۲۷	۵/۵۷

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار انگیزش پیشرفت ورزشی و ابعاد آن

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار
رقابت جویی	پسر	۱۵۳	۲۶/۰۴	۳/۲۷
	دختر	۱۴۳	۲۴/۵۸	۲/۳۴
پیروزی گرایی	پسر	۱۵۳	۱۵/۱۸	۲/۰۴
	دختر	۱۴۳	۱۲/۶۵	۱/۹۸
هدف گرایی	پسر	۱۵۳	۱۶/۵۷	۲/۴۷
	دختر	۱۴۳	۱۷/۵۸	۲/۰۳
انگیزش پیشرفت کل	پسر	۱۵۳	۵۷/۸۲	۵/۳۵
	دختر	۱۴۳	۵۳/۳۷	۴/۸۴

با توجه به جدول ۱، بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه استقلال و با توجه به جدول ۲، بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه رقابت جویی است. جدول ۳ نتایج به دست آمده از ضریب همبستگی پیرسون بین حمایت اجتماعی و انگیزش پیشرفت را نشان می دهد.

جدول ۳. ضریب همبستگی پیرسون بین حمایت اجتماعی و انگیزش پیشرفت

متغیرها	جنسیت	تعداد	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	سطح معناداری
حمایت اجتماعی	کل	۳۹۶	۰/۴۷	۰/۲۲	۰/۰۱

با توجه به جدول ۳، همبستگی مثبت و معناداری بین حمایت اجتماعی با انگیزش پیشرفت وجود دارد و حمایت اجتماعی ۲۲ درصد از واریانس انگیزش پیشرفت را تبیین می کند. جدول ۴ یافته های به دست آمده از رگرسیون چند-متغیره برای پیش بینی انگیزش پیشرفت بر اساس مؤلفه های حمایت اجتماعی را نشان می دهد.

جدول ۴. رگرسیون چندمتغیره برای پیش بینی انگیزش پیشرفت بر اساس مؤلفه های حمایت اجتماعی

آماره / متغیر	F مدل	p مدل	خطای استاندارد	β	t	P
استقلال	۱۹/۹۳	۰/۰۱	۰/۲۴	۰/۴۱	۶/۰۰	۰/۰۱
شایستگی			۰/۱۷	۰/۳۶	۶/۵۲	۰/۰۱
حمایت ارتباطی			۰/۱۹	۰/۲۱	۵/۶۳	۰/۰۱

آزمون رگرسیون چندمتغیری با ضریب همبستگی چندگانه برابر با $0/41$ و مجذور ضریب همبستگی $0/17$ معنادار بود ($P \leq 0/01$ و $F_{3,292} = 19/93$) و سه متغیر استقلال، شایستگی و حمایت ارتباطی در مجموع 17 درصد واریانس انگیزش پیشرفت را تبیین کردند. استقلال ($P \leq 0/01$ و $\beta = 0/41$)، شایستگی ($P \leq 0/01$ و $\beta = 0/36$) و حمایت ارتباطی ($P \leq 0/01$ و $\beta = 0/21$)، هر سه، متغیرهای پیش‌بینی-کننده معناداری در تعیین انگیزش پیشرفت بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این مطالعه حاکی از همبستگی مثبت و معنادار بین حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی و انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان بود. به عبارت دیگر، هر چه حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی افزایش یابد، انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد. پژوهشگر، مطالعه‌ای را که در آن رابطه بین حمایت اجتماعی با انگیزش پیشرفت سنجیده شده باشد، نیافت. اما المپیو، جویت و دودا^۱ (۲۰۰۸)، به بررسی رابطه دوجانبه روان‌شناختی بین ارتباط مربی-ورزشکار و جو انگیزشی در تیم‌های ورزشی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که ارتباط مربی-ورزشکار بر ایجاد انگیزش پیشرفت ورزشکاران در تیم‌های ورزشی تأثیرگذار است؛ مازیاری (۱۳۹۱) به بررسی رابطه حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی با بی-انگیزگی دانش‌آموزان در فعالیت‌های تربیت‌بدنی مدارس پرداخت و به این نتیجه رسید که بی‌انگیزگی با حمایت اجتماعی رابطه منفی و معناداری دارد؛ پژوهش هاساندرا، گوداس، و چرونی^۲ (۲۰۰۳) نشان داد که عوامل اجتماعی و تفاوت‌های فردی شامل درک شایستگی، استقلال و وضعیت جسمانی بر انگیزش درونی تأثیرگذار است و در نهایت پژوهش

سیدحسینی، فتحی و صادقی بروجردی (۱۳۹۱) به این نتیجه رسید که رفتارهای رهبری مربیان عاملی اثرگذار بر میزان تعهد ورزشی، انگیزش پیشرفت و رضایت‌مندی جودوکاران است. با توجه به این یافته‌ها می‌توان چنین استنباط کرد که همبستگی مثبت و معنادار بین حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی و انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان به این دلیل است که انگیزه‌ها از عوامل اجتماعی کلیدی در محیط اطراف شخص تأثیر می‌پذیرند و یکی از این عوامل کلیدی تأثیرگذاری افراد مهمی مانند معلم تربیت‌بدنی است. این نتیجه‌گیری با یافته کاماروا^۳ (۲۰۱۰) همخوان نیست. او ارتباط بین درک رفتار رهبری مربی را با اشکال مختلف انگیزش در رقصندگان حرفه‌ای مطالعه کرد و ارتباط معناداری بین درک رفتار رهبری مربی و اشکال مختلف انگیزش ندید (کاماروا، ۲۰۱۰، به نقل از سیدحسینی، فتحی و صادقی بروجردی، ۱۳۹۰، ص ۱۹۳). احتمالاً این عدم همخوانی را بتوان به تفاوت سطح عملکرد ورزشی نسبت داد. البته در این زمینه مطالعات بیشتری باید انجام شود.

یافته دیگر این مطالعه نشان داد که هر سه متغیر استقلال ($P \leq 0/01$ و $\beta = 0/41$)، شایستگی ($P \leq 0/01$ و $\beta = 0/36$) و حمایت ارتباطی ($P \leq 0/01$ و $\beta = 0/21$)، پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری در تعیین انگیزه پیشرفت بودند و در مجموع 17 درصد واریانس انگیزش پیشرفت را تبیین کردند. پژوهشگر پژوهشی را که در آن انگیزش پیشرفت بر اساس مؤلفه‌های حمایت اجتماعی پیش‌بینی شده باشد، نیافت. اما تعدادی از مطالعات رابطه رفتارهای حمایتی-استقلالی مربی را با انواع دیگر انگیزش، مثل انگیزش مشارکت، انگیزش درونی و انگیزش بیرونی، سنجیده-اند، که در ذیل به تعدادی از آنها اشاره می‌شود: هاگر، کاتزيساراتيس، و هريس^۴ (۲۰۰۶) در مطالعه‌ای

3. Kamarou

4. Hagger, Chatzisarantis, & Harris

1. Olympiou, Jowet, & Duda

2. Hassandra, Goudas, & Chroni

عملکرد نیز می‌شود (عرفانی، منافی و مقصودی ایمن، ۱۳۹۲، ص. ۵۶). با توجه به پژوهش‌های مذکور، که رابطه حمایت از استقلال را با انواع دیگر انگیزش‌ها، مانند انگیزش درونی و بیرونی سنجیده‌اند، شاید بتوان این‌گونه استنباط کرد که از آنجا که حمایت از استقلال یکی از مؤلفه‌های حمایت اجتماعی است و انگیزش پیشرفت یکی از انواع انگیزش است، یافته‌های این مطالعه با نتایج این پژوهش‌ها همسو است. همسویی این نتایج مؤید یکی از اصول مسلم نظریه خودمختاری است که به این امر اشاره دارد که محیط اجتماعی در افزایش سطح انگیزش تأثیر بسزایی دارد (دسی و ریان، ۲۰۰۰). به‌علاوه، در نظریه ارزیابی شناختی، که یکی از خرده‌نظریه‌ها در نظریه خودمختاری است، تأکید می‌شود که سبک رفتار بین-فردی بر انگیزش افراد تأثیرگذار است (دسی و ریان، ۱۹۸۷) و امروزه یکی از سبک‌های بین‌فردی که بیش از همه مورد توجه است سبک حمایت از استقلال است، که در آن از آزادی افراد حمایت می‌شود و همه افراد در فرآیند تصمیم‌گیری دخالت دارند (آلوارز، بالاگوئر، کاستیلو، و دودا، ۲۰۰۹). بنابراین به‌نظر می‌رسد مربیان تربیت‌بدنی بهتر است در شیوه رهبری خود از استقلال ورزشکاران حمایت کنند و به‌خصوص شرایطی را فراهم آورند که به بازیکنان انتخاب و آزادی در عمل داده شود.

درنهایت، بر اساس نظریه شایستگی هارتر (۱۹۷۸) «افراد به‌صورت ذاتی برای شایسته‌بودن در همه زمینه‌ها انگیزه دارند. برای ارضای انگیزه شایستگی، در عرصه‌ای مانند ورزش، فرد در صدد کسب مهارت و تسلط بر رشته ورزشی بر می‌آید. درک موفقیت احساسات هیجانی مثبت ایجاد می‌کند و سبب رشد خودبستگی و احساس شایستگی فرد می‌شود. هرچه این انگیزش افزایش یابد، ورزشکار به تلاش‌های

تأثیر رفتارهای حمایتی- استقلال‌مربیان را بر انگیزه افراد در کلاس‌های تربیت بدنی بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که رفتارهای حمایتی- استقلال‌مربیان بر انگیزه افراد در کلاس تربیت‌بدنی اثرگذار است. جم^۱ (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای رابطه رفتار حمایتی- استقلال‌مربی را با انگیزه شرکت‌کنندگان سنجید و همبستگی مثبت و معناداری را بین این دو متغیر به دست آورد. زردشتیان، احمدی و آزادی (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای رفتارهای حمایتی- خودپیروی مربیان را با انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و تعهد ورزشی بازیکنان سنجیدند و ارتباط مثبت و معناداری را بین این متغیرها مشاهده کردند (زردشتیان، احمدی و آزادی، ۱۳۹۱، ص. ۱۵۵). یوسفی و احمدی (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای، با عنوان اثر رفتارهای حمایتی- استقلال‌معلم تربیت بدنی بر لذت‌بردن از فعالیت بدنی در دختران نوجوان، نشان دادند که بین رفتارهای حمایتی- استقلال‌مربی و نیازهای روانی (شایستگی، پیوستگی)، انگیزش درونی و لذت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. استاندج، دودا و تومانیس^۲ (۲۰۰۶) هم بیان کردند که ادراک دانش‌آموزان از رفتارهای حمایتی- استقلال‌مربیان پیش‌بینی‌کننده سه احساس نیاز پایه دانش‌آموزان، یعنی، احساس شایستگی، استقلال و ارتباط است که هر یک از آنها نیز به‌طور مثبت با جهت‌گیری انگیزشی دانش‌آموزان مرتبط هستند. پلیتر و همکاران^۳ (۲۰۰۱) نیز اظهار کردند که مربیانی که محیط حمایت از استقلال را بیشتر فراهم کنند ورزشکاران آنها سطوح بالاتری از انگیزش درونی را تجربه می‌کنند. آموروس^۴ (۲۰۰۷) و کونروی و کاتس‌ورث^۵ (۲۰۰۷) نشان دادند که حمایت از استقلال، علاوه بر افزایش انگیزه، باعث بهبود

1. Geme
2. Standage, Duda, & toumanis
3. Pelletier et al.
4. Amorose
5. Conroy, & Cotats Worth

دانش‌آموزان را زیر نظر بگیرند و جو آموزشی گرم، صمیمی و پر نشاطی را ایجاد کنند.

منابع

۱. اصلانخانی م.ع. فتحی‌اجارگاه، ک. و قلعه‌نوعی، ع.ر. (۱۳۸۱). مقایسه دیدگاه‌های مدیران، معلمان تربیت بدنی و دانش‌آموزان درباره جایگاه و وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی در مدارس راهنمایی و متوسطه. نشریه حرکت، شماره ۱۲، ۱۷-۵.
۲. برزگری، ع. مهدی‌وند، الف. و ضامنی، ل. (۱۳۹۰). دوره‌های آموزش دروس تربیت‌بدنی با ساختار مشخص و فعالیت آزاد، حق تعیین سرنوشت و فعالیت‌بدنی دانش‌آموزان. رشد آموزش تربیت‌بدنی. دوره دوازدهم. شماره ۱ (پیاپی ۴۰)، ۶۱-۵۸.
۳. بهرام، ع. شفیع‌زاده، م. خلجی، ح. و صنعتکاران، الف. (۱۳۸۲). تعیین اعتبار و پایایی پرسش‌نامه ورزش‌گرایی، طرح پژوهشی پژوهشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی.
۴. جمشیدی، ا. عرب‌عامری، ا. علیزاده، ن. و سلمانیان، ا. (۱۳۹۱). ارتباط جهت‌گیری ورزشی و اضطراب رقابتی در ورزشکاران شرکت‌کننده در دهمین المپیاد ورزشی دانشجویی. نشریه رشد و یادگیری حرکتی-ورزشی، ۹، ۵۵-۳۷.
۵. زردشتیان، ش. احمدی، ب. و آزادی، الف. (۱۳۹۱). ارتباط رفتارهای حمایتی خودپیروی مربیان با انگیزش خودمختاری و تعهد ورزشی بازیکنان زن نخبه لیگ هندبال. پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. شماره ۳ (۱۹پیاپی)، ۱۷۱-۱۵۶.
۶. عرفانی، ن. منافی، ف. و مقصودی‌ایمن، ح.ر.

بعدی تشویق می‌شود. برعکس، اگر تلاش ورزشکار به ادراک شکست یا طردشدن بینجامد، احساسات منفی و کاهش انگیزش شایستگی را در پی خواهد داشت» (واعظ‌موسوی و مسیبی، ۱۳۹۰، ص. ۲۱۰). شاید به‌همین دلیل است که حمایت از شایستگی انگیزش پیشرفت را پیش‌بینی می‌کند. همچنین، دبیرانی که جوی گرم و صمیمانه فراهم می‌کنند و به راحتی با دانش‌آموزان خود ارتباط پیدا می‌کنند، می‌توانند بر انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی تأثیر گذاشته و زمینه فعال بودن آنها را فراهم کنند (مازیاری، ۱۳۹۱).

به‌طور خلاصه، یافته‌های این مطالعه نشان داد که بین حمایت اجتماعی دبیران تربیت بدنی با انگیزش پیشرفت ورزشی دانش‌آموزان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، هر چه حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی افزایش یابد، انگیزش پیشرفت ورزشی دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد. از این رو، پیشنهاد می‌شود دبیران تربیت‌بدنی رفتارهای حمایتی بیشتری داشته باشند. از آنجاکه مؤلفه حمایت از شایستگی متغیر پیش‌بینی‌کننده معناداری در تعیین انگیزش پیشرفت بود، پیشنهاد می‌شود دبیران تربیت‌بدنی زمینه تجارب موفقیت‌آمیز را فراهم آورند و بر افزایش تلاش دانش‌آموزان تأکید کنند. همچنین با توجه به اینکه مؤلفه حمایت از استقلال متغیر پیش‌بینی‌کننده معناداری در تعیین انگیزش پیشرفت بود، پیشنهاد می‌شود دبیران تربیت‌بدنی با دادن حق انتخاب و تصدیق احساسات به دانش‌آموزان فرصت ابتکار عمل و کارکردن مستقل را برای آنها فراهم کنند و در نهایت، از آنجاکه مؤلفه حمایت ارتباطی متغیر پیش‌بینی‌کننده معناداری در تعیین انگیزش پیشرفت بود، پیشنهاد می‌شود دبیران تربیت‌بدنی روابط بین‌فردی خود را با دانش‌آموزان توسعه‌داده و در زنگ تربیت‌بدنی در کنار آنها حضور داشته باشند و فقط به ارائه وسایل ورزشی اکتفا نکرده، در زمان فعالیت نیز

- بردن از فعالیت بدنی در دختران نوجوان. نشریه مطالعات روان‌شناسی ورزش. ۵، ۴۱-۵۴.
14. Alvarez, M. S., Balaguer, I., Castillo, I., & Duda, J. L. (2009). Coach autonomy support and quality of sport engagement in young soccer player, *The Spanish Journal of Psychology*, 1, 138- 148.
15. Berghe, L. V. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Alterman, N., Cardon, G., Tallir, I. B., & Haerens, L. (2013). Observed need-supportive and need- thwarting teaching behavior in physical education: do teachers' motivational orientations matter? *Psychology of Sport and Exercise*, 14, 650- 661.
16. Deci E L & Ryan R M. 1987. The Support of Autonomy and the Control of Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 6: 1024- 1037.
17. Deci E L & Ryan R M. 2000. The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 4: 227- 268.
18. Hagger, M. S., Chatzisarantis, N. L. D., & Harris, J. (2006). From psychological need satisfaction to intentional behavior: Testing a motivational sequence in two behavioral contexts, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 131-138.
19. Hanssandra, M., Goudas, M., & Chroni, S. (2003). Examining factors associated with intrinsic motivation in physical education: a qualitative approach. *Psychology of Sport and Exercise*, 4, 211-223.
20. Toumanis, N. N. (2004). A prospective study of participation in optional school physical education using a self – determination theory frame work, *Journal Education Psychology*, 1- 40.
- (۱۳۹۲). مقایسه انگیزه‌های ورزشی و اضطراب رقابتی کشتی‌گیران آزاد و فرنگی یازدهمین المپياد دانشجویی. نشریه مطالعات روان‌شناسی ورزش، ۵، ۶۶-۵۵.
۷. کارگر فرد م، نادریان م. ۱۳۸۵. تربیت بدنی در مدارس. چاپ دوم، تهران: انتشارات پیام نور، صص ۲-۷.
۸. مازیاری، م. (۱۳۹۱). رابطه رفتار حمایت اجتماعی دبیران تربیت‌بدنی و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان در فعالیت‌های تربیت‌بدنی مدارس. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه ارومیه.
۹. ملکی، ب. محمدزاده، ح. سیدعامری، م.ح. و زمانی‌ثانی، س.ح. (۱۳۹۰). بررسی رابطه عزت-نفس و انگیزش پیشرفت در ورزشکاران موفق و ناموفق استان آذربایجان غربی. پژوهش در علوم توانبخشی، ۱، ۸۳-۷۴.
۱۰. نوروزی‌سیدحسینی، ر. فتحی، ح. و صادقی بروجردی، س. (۱۳۹۱). اثر ادراک رفتارهای رهبری مربیان بر تعهد ورزشی، انگیزش پیشرفت و رضایت‌مندی جودوکاران لیگ برتر ایران. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۶، ۲۰۶-۱۸۹.
۱۱. واعظ‌موسوی، س.م.ک. و مسیبی، ف. (۱۳۹۰). روان‌شناسی ورزشی. چاپ سوم. تهران: انتشارات سمت، ۲۱۰-۱۵۱.
۱۲. وحیداء، ف. عریضی، ف. و پارسامهر، م. (۱۳۸۵). بررسی تأثیر حمایت اجتماعی بر مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی. نشریه علوم حرکتی و ورزش. ۷، ۶۲-۵۳.
۱۳. یوسفی، ب. و احمدی، ب. (۱۳۹۲). اثر رفتارهای حمایتی - استقلال‌ی معلمان تربیت بدنی بر لذت

21. Olympiou, A, Jowet, T., & Duda, J. L. (2008). The psychological interface between the coach- created motivational climate and coach- athlete relationship in team sports, *The Sport Psychologist*, 22, 423-438.
22. Pelletier, L. G., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., & Briere, N. M. (2001). Assocaations among perceived autonomy support, foms of self-regulation, and persistennnnnce, *Motivation and Emotion*, 4, 279- 306.
23. Shen, B., Li, W., Sun, H., & Rukavina, P. B. (2010). The influence of inadequate teacher – to student social support on amotivation of physical education students, *Journal of Teaching in Physical Education*, 29, 417- 432.
24. Mazyari, M., Kashef, M. M., Ameri, M. H. S., & Araghi, M. (2012). Students' amotivation in physical education activities and teachers' social support. *Word Applied Sciences Journal*, 20,1570- 1573.
25. Standage, M., Duda, J. L., & Ntoumanis, N. (2006). Students' motivational processes and their relationship to teacher ratings in school physical education: a self-determination theory approach, *Reserch Quaterly for Exercise and Sport* , 77, 100-110.
26. Williams, L., & Gill, D. L. (2000). Psychological dynamic of sport and exercise. *Human Kinetics*, Second edition chapter8. 103-125.